

UDK 347.7 / 657.1

Uporaba radne opreme i zaštita na radu

Božo Prelević, dipl. iur.

Propisi.hr

Od 9. ožujka 2017. na snazi je novi Pravilnik o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme. Novim pravilnikom se utvrđuju minimalni zahtjevi zaštite na radu pri uporabi radne opreme i uređuju nove obveze za poslodavca. Autor u stručnom članku analizira obveze poslodavca u primjeni novog pravilnika i daje primjer ispunjavanja propisanog obrasca.

1. Uvod

Radi provedbe odredbi Zakona o zaštiti na radu¹ (u nastavku teksta: Zakon), donesen je novi Pravilnik o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme² (u nastavku teksta: Pravilnik) koji je stupio na snagu 9. ožujka 2017. Stupanjem Pravilnika na snagu, prestao je važiti stari Pravilnik o sigurnosti i zdravlju pri uporabi radne opreme³, kao i odredbe drugih propisa o uporabi radne opreme koje su u suprotnosti s odredbama novog Pravilnika. Pravilnikom se utvrđuju minimalni zahtjevi zaštite na radu pri uporabi radne opreme i uređuju nove obveze za poslodavca.

Pravilnikom se u pravni poredak Republike Hrvatske prenosi Direktiva 2009/104/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o minimalnim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima za sigurnost i zdravlje radnika pri uporabi radne opreme na radu (druga pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ)⁴. Na početku je u prvom redu je potrebno odrediti na koje se sve poslodavce odnose odredbe Pravilnika.

2. Područje primjene Pravilnika

ističemo...

Odmah treba istaknuti kako se odredbe Pravilnika odnose samo na one poslodavce koji u obavljanju svoje djelatnosti koriste strojeve i uređaje, postrojenja, sredstva za prijenos i prijevoz tereta i alate te skele i druga sredstva za povremeni rad na visini, koji se u smislu odredbi Pravilnika nazivaju „radnom opremom“⁵.

Uporaba ove radne opreme je aktivnost koja uključuje radnu opremu, poput pokretanja, ili zaustavljanja opreme, premještanje, popravak, preinaku, održavanje i servisiranje opreme, posebno uključujući čišćenje. To znači kako je područje primjene Pravilnika zapravo vrlo široko i odnosi se, između ostalog, na djelatnost graditeljstva, trgovine, neke uslužne djelatnosti (soboslikarski radovi, čišćenje) i dr.

3. Obveze poslodavaca

U nastavku dajemo prikaz obveza poslodavaca koje proizlaze iz odredbi Pravilnika.

3.1. Opće obveze

ističemo...

Sukladno Pravilniku, poslodavac je obavezan osigurati da je radna oprema koja je na raspolaganju radnicima ispravna, za rad prikladna i prilagođena te da za vrijeme rada ne ugrožava njihovu sigurnost i zdravlje⁶.

Pri izboru radne opreme čije korištenje predlaže, poslodavac mora voditi računa o posebnim radnim uvjetima, značajkama i opasnostima za sigurnost i zdravlje radnika koje postoje na mjestu rada te o svim dodatnim opasnostima koje proizlaze iz njene uporabe.

U slučaju kada nije u praksi moguće u cijelosti koristiti radnu opremu bez rizika za sigurnost odnosno zdravlje, poslodavac mora poduzeti potrebne mjere za smanjivanje rizika. Treba istaknuti kako onaj poslodavac koji sastavlja dijelove radne opreme u funkcionalnu cjelinu (npr. sastavljanje skele), ili radnu opremu prepravljiva tako da joj promijeni osobine i funkcionalnost, postaje proizvođač radne opreme i na njega se primjenjuju propisi koji vrijede za proizvođače radne opreme.

1 Nar. nov., br. 71/14, 118/14-isp. i 154/14.

2 Nar. nov., br. 18/17 od 1. ožujka 2017.

3 Nar. nov., br. 21/08 od 18. veljače 2008.

4 Sl. I. L 260, od 3. listopada 2009.

5 Čl. 3. st. 1. t. a) Pravilnika.

6 Čl. 4. st. 1. Pravilnika.

3.2. Pravila koja se odnose na radnu opremu

Uz navedene obveze, poslodavac mora nabavljati odnosno koristiti samo onu radnu opremu koja ispunjava minimalne zahtjeve iz Priloga I. Pravilnika, ili zahtjeve posebnih propisa.

ističemo...

Također, poslodavac mora održavati radnu opremu urednom i u ispravnom stanju, na način da ista bude tijekom svog radnog vijeka sukladno odredbama Pravilnika, ili posebnih propisa⁷.

Poslodavac se mora pridržavati i propisanih postupaka korištenja radne opreme. To znači kako pri korištenju radne opreme poslodavac mora primjenjivati postupke određene u Prilogu II. Pravilnika.

3.3. Minimalni zahtjevi za radnu opremu

Kako smo naveli, minimalni zahtjevi za radnu opremu određeni su u Prilogu I. Pravilnika. Upravljački uređaji radne opreme koji utječu na sigurnost moraju biti jasno vidljivi i prepoznatljivi te odgovarajuće označeni kada je to potrebno. Pokretanje radne opreme mora biti moguće samo namjernim aktiviranjem upravljačkog uređaja.

Osim toga, radna oprema mora imati uređaj za sigurno i potpuno zaustavljanje. Kada je to potrebno, ovisno o opasnostima koje oprema predstavlja i njenom normalnom vremenu zaustavljanja, radna oprema mora imati uređaj za zaustavljanje u nuždi. Radna oprema i dijelovi takve opreme moraju, kada je to potrebno, biti učvršćeni radi sigurnosti i zdravlja radnika.

Ako postoji rizik od pucanja, ili raspadanja dijelova radne opreme, moraju se poduzeti odgovarajuće mjere zaštite. Potrebno je voditi računa da prostori i mjesta za rad, ili održavanje radne opreme budu prikladno osvijetljeni u skladu s postupkom koji se izvodi. Uređaji za upozoravanje na radnoj opremi moraju biti nedvosmisleni, lako uočljivi i razumljivi.

ističemo...

Radna oprema se smije koristiti samo u svrhu za koju je predviđena i na propisani način.

Radovi održavanja radne opreme se obavljaju u stanju njenog mirovanja, a ako to nije moguće, moraju se poduzeti odgovarajuće mjere zaštite da se takvi radovi obavljaju bez opasnosti od ozljeda, ili oštećenja zdravlja radnika ili da se obavljaju izvan opasnih područja. U slučaju da radna oprema ima dnevnik održavanja, mora ga se redovno voditi.

Na radnoj opremi moraju biti postavljene oznake i upozorenja prema posebnim propisima, koji su bitni za sigurnost i zdravlje radnika. Radna oprema mora biti takva da štiti radnika od rizika zapaljenja, pregrijavanja, ispušnih plinova, prašina, tekućina, para, ili drugih tvari koje se u njoj stvaraju, koriste ili pohranjuju, a mora biti i odgovarajuće opremljena da zaštiti izložene radnike od izravnog, ili neizravnog djelovanja električne struje. Prilogom I. Pravilnika propisani su i drugi minimalni zahtjevi za radnu opremu.

3.4. Pregled i ispitivanje radne opreme

Poslodavac je odgovoran i mora osigurati da stručna osoba pregleda radnu opremu nakon postavljanja i prije prve uporabe, ako

7 Čl. 5. st. 2. Pravilnika.

sigurnost te opreme ovisi o instaliranju i nakon montaže na drugo mjesto, ili lokaciju, sukladno propisima zaštite na radu, posebnim propisima i uputama proizvođača odnosno pravilima struke da se osigura pouzdan i ispravan rad⁸. Osim toga, zbog sigurnosti i zdravlja i sigurnih uvjeta rada i radi pravovremenog otkrivanja i otklanjanja kvarova koji mogu uzrokovati opasne situacije, poslodavac mora za radnu opremu osigurati:

- povremene preglede i, ako je potrebno, ispitivanje od strane ovlaštenih osoba sukladno propisima odnosno praksi i;
- posebne preglede od strane ovlaštenih osoba svaki put kad nastupe iznimne okolnosti koje bi mogle ugroziti sigurnost radne opreme, poput preinaka, nezgoda, ili dužih zastoja u radu.

ističemo...

Poslodavac mora voditi i čuvati posebnu evidenciju o pregledu radne opreme, koju, prema potrebi, daje na raspolaganje nadležnom inspektoratu zaštite na radu.

Primjer evidencijske liste za radnu opremu s povećanim opasnostima dajemo na kraju ovog članka. U slučaju da se radna oprema nalazi izvan prostora poslodavca, uz nju se mora nalaziti fizički dokaz o izvršenom zadnjem pregledu odnosno ispitivanju. Osim toga, poslodavac prilikom primjene minimalnih zdravstvenih i sigurnosnih zahtjeva mora u cijelosti uzeti u obzir mjesto i položaj radnika dok koriste radnu opremu te ergonomska načela⁹.

3.5. Radna oprema koja uključuje posebne rizike

U slučaju da uporaba radne opreme uključuje posebne rizike za sigurnost odnosno zdravlje radnika, poslodavac mora osigurati¹⁰:

- da tom radnom opremom rukuju samo za to imenovani radnici koji moraju biti osposobljeni i;
- da popravljavanje, preinake, održavanje, ili servisiranje radne opreme izvode radnici koji su posebno osposobljeni za te poslove.

3.6. Obavješćivanje radnika

ističemo...

Sukladno čl. 9. st. 1. Pravilnika, poslodavac mora osigurati radnicima odgovarajuće obavijesti i, ako je potrebno, pisane upute za radnu opremu koju koristi pri radu.

Ove obavijesti i pisane upute moraju sadržavati najmanje odgovarajuće sigurnosne i zdravstvene informacije o:

- uvjetima korištenja radne opreme;
- predvidljivim neočekivanim situacijama i;
- iskustvu pri uporabi radne opreme, ako je to potrebno.

Radnici moraju biti upozoreni na opasnosti kojima su izloženi, radnu opremu koja se nalazi u radnom prostoru i na sve promjene koje na nju utječu, u mjeri u kojoj utječu na radnu opremu koja se nalazi u njihovom neposrednom radnom okruženju, čak i ako tu radnu opremu izravno ne upotrebljavaju. Obavijesti i pisane upute koje poslodavac osigurava radnicima u vezi radne opreme, moraju biti jasne i razumljive radnicima.

8 Čl. 6. st. 1. Pravilnika.

9 Čl. 8. Pravilnika.

10 Čl. 7. Pravilnika.

3.7. Osposobljavanje radnika

Što se tiče osposobljavanja radnika za rukovanje radnom opremom, poslodavac mora osigurati¹¹:

- da rukovatelji budu osposobljeni za rukovanje radnom opremom, uključujući pripravnost za sve rizike koje rukovanje tom radnom opremom može izazvati, ili;
- da radnici koji izvode popravljavanje, preinake, održavanje, ili servisiranje radne opreme prođu odgovarajuće posebno osposobljavanje.

3.8. Savjetovanje s radnicima i sudjelovanje radnika

Sukladno čl. 11. Pravilnika, poslodavac je obavezan o pitanjima u vezi zaštite na radu pri uporabi radne opreme uređene Pravilnikom, uključujući i priloge Pravilniku, provesti savjetovanje s radnicima i/ili povjerenicima radnika za zaštitu na radu. Ovo savjetovanje provodi se sukladno odredbama Zakona.

Primjer – evidencija o ispitivanju sredstava za rad s povećanim opasnostima

EK – 4

Naziv tvrtke: CECECE d.o.o. za trgovinu i usluge

Adresa tvrtke: Bjelovarska 4, Varaždin

EVIDENCIJSKI KARTON EK - 4

o ispitivanju oruđa za rad s povećanim opasnostima

Naziv stroja ili uređaja:	Paletni viljuškar
Proizvođač:	Typhoon Motor Company
Tvornički broj:	TMC FL 43/99
Inventarski broj oruđa	CECECE/8881-V
Datum stavljanja oruđa u upotrebu	17.3.2011.

Rokovi za ponovni pregled ili ispitivanje oruđa za rad

Datum ispitivanja	Organizacija koja je obavila ispitivanje	Broj i datum izdavanja isprave o ispitivanju	Da li oruđe ispunjava uvjete	Datum ponovnog ispitivanja	Prezime i ime radnika koji je upisao podatke u evidenciju
17.3.2012.	CONTROL G d.o.o.	CG-I/24/3	DA	17.3.2013.	Ivo Ivić
17.3.2013.	CONTROL G d.o.o.	CG-I/35/3	DA	17.3.2014.	Ivo Ivić
17.3.2014.	CONTROL G d.o.o.	CG-I/02/3	DA	17.3.2015.	Ana Anić
17.3.2015.	CONTROL G d.o.o.	CG-I/22/3	DA	17.3.2016.	Ivo Ivić
17.3.2016.	CONTROL G d.o.o.	CG-I/31/3	DA	17.3.2017.	Ivo Ivić
17.3.2017.	CONTROL G d.o.o.	CG-I/11/3	DA	17.3.2018.	Ana Anić

4. Zaključak

Obveza donošenja Pravilnika proizlazi je iz odredbi Zakona. Odredbe Pravilnika, usklađene s pravnom stečevinom Europske unije, zamjenjuju odredbe starih podzakonskih propisa donesenih još temeljem starog Zakona. Potrebno je voditi računa kako se u praksi odredbe Pravilnika neće odnositi na sve poslodavce.

Odredbe Pravilnika odnose se samo na poslodavce koji u obavljanju svoje djelatnosti koriste strojeve i uređaje, postrojenja, sredstva za prienos i prijevoz tereta i alate te skele i druga sredstva za povremeni rad na visini. To u praksi znači kako će odredbe Pravilnika u prvom redu primjenjivati poslodavci u djelatnosti graditeljstva, trgovine i nekim uslužnim djelatnostima.

Literatura:

- 1) Zakon o zaštiti na radu (Nar. nov., br. 71/14, 118/14 i 154/14), pročišćeni tekst – www.propisi.hr;
- 2) Direktiva 2009/104/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o minimalnim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima za sigurnost i zdravlje radnika pri uporabi radne opreme na radu (Sl. l. L 260, 3.10.2009.);
- 3) Pravilnik o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme (Nar. nov., br. 18/17) – www.propisi.hr;
- 4) Pravilnik o sigurnosti i zdravlju pri uporabi radne opreme (Nar. nov., br. 21/08) – www.propisi.hr

Ne zaboravite:

- **Od 9. ožujka 2017. na snazi je novi Pravilnik o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme.**
- **Poslodavac je obavezan osigurati da je radna oprema koja je na raspolaganju radnicima ispravna, za rad prikladna i prilagođena te da za vrijeme rada ne ugrožava njihovu sigurnost i zdravlje.**
- **Pravilnik se odnosi na sve poslodavce, a u praksi će ga koristiti i poslodavci u djelatnosti graditeljstva, trgovine i nekim uslužnim djelatnostima.**
- **Poslodavac mora voditi i čuvati posebnu evidenciju o pregledu radne opreme, koju, prema potrebi, daje na raspolaganje nadležnom inspektoru zaštite na radu.**
- **Poslodavac mora osigurati radnicima odgovarajuće sigurnosne i zdravstvene obavijesti i, ako je potrebno, pisane upute za radnu opremu koju koristi pri radu.**
- **Radnici moraju biti upozoreni na opasnosti kojima su izloženi, radnu opremu koja se nalazi u radnom prostoru, čak i ako tu radnu opremu izravno ne upotrebljavaju.**

11 Čl. 10. Pravilnika.